

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

Державний стандарт
професійно-технічної освіти

ДСПТО 4131.Н.52.00 - 2015

Професія: Агент з постачання

Код: 4131

Кваліфікація: агент з постачання

Видання офіційне
Київ - 2015

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
від “ 23 ” грудня 2015 р. № 1347

Державний стандарт
професійно-технічної освіти

ДСПТО 4131.Н.52.00 – 2015

Професія: Агент з постачання

Код: 4131

Кваліфікація: агент з постачання

Видання офіційне
Київ - 2015

Авторський колектив

Алексенко Георгій В'ячеславович – директор Київського вищого професійного училища будівництва та дизайну.

Корінчевська Валентина Володимирівна – заступник директора з НВР у Київському вищому професійному училищі будівництва і дизайну.

Кваша Наталія Валеріївна – викладач Київського вищого професійного училища будівництва і дизайну, голова методичної циклової комісії «Організація обслуговування населення».

Сидорко Оксана Миколаївна – викладач Київського вищого професійного училища будівництва і дизайну.

Лесик Анна Юріївна - викладач Київського вищого професійного училища будівництва і дизайну.

Панасюк Юлія Юріївна – майстер виробничого навчання Київського вищого професійного училища будівництва і дизайну.

Поп'юк Тетяна Михайлівна – майстер виробничого навчання Київського вищого професійного училища будівництва і дизайну.

Кузнецова Віра Іванівна – директор Івано-Франківського технікуму ресторанного сервісу і туризму.

Долінко Ольга Миколаївна – менеджер з персоналу ТОВ «Епіцентр – К» у м. Києві.

Ратушна Олена Олександрівна – менеджер з персоналу ТОВ «Рітейл – Іст».

Керівники проекту

Супрун В'ячеслав Васильович – директор департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України.

Паржницький Віктор Валентинович – начальник відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Багмут Ольга Миколаївна – завідувач наукового сектору відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Зауваження та пропозиції щодо змісту державного стандарту, замовлення на його придбання просимо надсилати за адресою:

03035, м. Київ, вул. В. Липківського, 36.

Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Телефон: (044) 248-24-31.

**Примітка. Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений без дозволу Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.*

Загальні положення

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії Агент з постачання розроблено відповідно до статті 32 Закону України «Про професійно-технічну освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 1135 «Про затвердження стандарту професійно-технічної освіти» і є обов'язковим для виконання усіма професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють підготовку підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Державний стандарт професійно-технічної освіти містить:

- освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника професійно-технічного навчального закладу;
- типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;
- типові навчальні програми з навчальних предметів, передбачених типовим навчальним планом;
- критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (слухачів);
- перелік основних обов'язкових засобів навчання;
- список рекомендованої літератури.

У професійно-технічних навчальних закладах першого атестаційного рівня тривалість професійної підготовки складає 1305 годин.

У професійно-технічних навчальних закладах другого та третього атестаційних рівнів тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до рівня кваліфікації, яку набуває учень, що визначається робочим навчальним планом.

При організації перепідготовки за робітничими професіями термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для первинної професійної підготовки робітників з відповідної професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена до 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії.

У разі необхідності зазначені терміни навчання можуть бути подовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог сучасного виробництва, конкретного робочого місця, замовників робітничих кадрів тощо.

Типовим навчальним планом передбачено резерв часу для вивчення предметів за потребою ринку праці («Техніка пошуку роботи», «Ділова етика і культура спілкування» та інші.).

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника складені на основі Випуску 1 «Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців, що є загальними для всіх видів економічної діяльності». Розділ 1. «Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців» Довідника

кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 29.12.2004 № 336, досягнень науки і техніки, упровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування особливостей галузі, потреб роботодавців і містять вимоги до рівня знань, умінь та навичок. Крім основних вимог до рівня знань, умінь та навичок, до кваліфікаційних характеристик включено вимоги, передбачені п.7 «Загальних положень» Випуску 1 «Професій працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого Міністерством праці та соціальної політики України від 29.12.2004 № 336.

Професійно-практична підготовка здійснюється у навчальних майстернях, лабораторіях, навчально-виробничих дільницях та безпосередньо на робочих місцях підприємств.

Обсяг навчального часу на обов'язкову компоненту змісту професійно-технічної освіти не може перевищувати 80% загального фонду навчального часу, відповідно варіативний компонент – 20%.

Навчальний час учня, слухача визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час учня, слухача в період проходження виробничої та перед випускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно із законодавством.

Професійно-технічні навчальні заклади, органи управління освітою, засновники організують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань долучаються до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційної атестації.

Під час прийому на перепідготовку або підвищення кваліфікації робітників професійно-технічним навчальним закладом здійснюється вхідний контроль знань, умінь та навичок у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною

характеристикою, технологічними умовами і нормами, установленими у відповідній галузі.

До самостійного виконання робіт учні (слухачі) допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик, критеріїв оцінювання.

Випускнику професійно-технічного навчального закладу другого та третього атестаційних рівнів, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник», видається диплом.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання й успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду та видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації.

Зразки диплома кваліфікованого робітника та свідоцтва про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 року № 979 «Про затвердження зразків документів про професійно-технічну освіту».

Особам, які достроково випускаються з професійно-технічного навчального закладу та за результатами проміжної кваліфікаційної атестації їм присвоєна відповідна робітнича кваліфікація, видається свідоцтво державного зразка про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 4131 Агент з постачання

2. Кваліфікація: агент з постачання

3. Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати: основи організації матеріально-технічного постачання і вантажно-розвантажувальних робіт; правила і порядок приймання і відправлення вантажів, замовлення контейнерів і транспортних засобів, оформлення документів на одержані і відправлені вантажі; номенклатуру і норми витрат сировини, матеріалів та інших товарно-матеріальних цінностей, умови їх зберігання і транспортування, основи організації праці, прийоми проведення маркетингу ринку товарів; правила ведення переговорів з постачальниками та партнерами; знати етикет ділових відносин.

Повинен уміти: Одержувати за нарядами, заявками та іншими документами товарно-матеріальні цінності (сировину, матеріали, устаткування, комплектуючі вироби, інвентар, канцелярське приладдя тощо); налагоджувати дружні стосунки з покупцями; проводити аналіз конкуренції; вести автоматизацію обліку товарно-грошових операцій у програмі 1С Бухгалтерія.

Оформляти документацію на одержані і відправлені вантажі, замовляти контейнери і транспорт для їх перевезення.

Виконувати позапланову закупівлю матеріалів.

Відправляти товарно-матеріальні цінності за адресою підприємства або супроводжувати вантажі під час їх перевезення, забезпечувати їх зберігання, своєчасну доставку.

Перевіряти стан вантажу, вживати заходів щодо заміни матеріальних цінностей у разі виявлення зовнішнього браку.

Визначати режим перевезення вантажів, які швидко псуються, та небезпечних вантажів.

Стежити за відповідністю тари вантажам, які перевозяться, розташуванням вантажів під час транспортування.

Контролювати дотримання вимог охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт.

Брати участь у реалізації заходів щодо підвищення економічної ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом зниження витрат, пов'язаних з їх придбанням, доставкою і зберіганням.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці;

додержуватись норм технологічного процесу;

не допускати браку в роботі;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці і навколишнього середовища, правила безпечного поводження з устаткуванням, машинами, механізмами, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності;

використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених виробничих негативних явищ (пожежі, аварій, повені тощо);

знати основи інформаційних технологій.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1. При вступі на навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

5.2. При підвищенні кваліфікації

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Агент з постачання; стаж роботи за професією не менше 1 року.

5.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Агент з постачання; без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту. (КВЕД – 2010, Секція – Н, розділ – 52).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства переліку важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затверджених наказом МОЗ України № 46 від 31.03.1994.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Професія – 4131 Агент з постачання

Кваліфікація – агент з постачання

Загальний фонд навчального часу – 1277 годин

№ п/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1	2	3	
2.	Загальнопрофесійна підготовка	79	
2.1.	Основи правових знань	17	
2.2.	Правила дорожнього руху	8	
2.3.	Основи галузевої економіки і підприємництва	34	
2.4	Резерв часу	20	
3.	Професійна-теоретична підготовка	373	
3.1.	Основи бухгалтерського обліку	85	
3.2.	Організація товарознавства	75	
3.3.	Технологія торгівлі	75	
3.4	Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності	82	17
3.5.	Етика ділових відносин у торгівлі	26	
3.6.	Охорона праці	30	
4.	Професійно-практична підготовка	795	
4.1.	Виробниче навчання	312	
4.2.	Виробнича практика	483	
5.	Державна кваліфікаційна атестація	7	
6.	Консультації	30	
7.	Загальний обсяг навчального часу (без п.6)	1247	17

Перелік кабінетів, лабораторій (майстерень, полігонів) для підготовки кваліфікованих робітників за професією Агент з постачання

Кабінети:

1. Охорони праці
2. Економічних дисциплін
3. Товарознавства та комерційної діяльності
4. Інформаційних технологій

Лабораторії:

1. Навчально-тренувальна фірма
2. Лабораторія-офіс

Примітка: для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання; індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватись при наявності обладнаного робочого місця; предмет “Інформаційні технології” вивчається за згодою підприємств-замовників кадрів.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно- практичні роботи
1	Право - соціальна цінність, складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави	1	
2	Конституційні основи України	5	
3	Цивільне право і відносини, що ним регулюються	1	
4	Господарство і право	1	
5	Захист господарчих прав та інтересів. Розгляд господарчих спорів	1	
6	Праця, закон і ми	1	
7	Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність	1	
8	Злочин і покарання	2	
9	Правова охорона природи. Охорона природи – невід’ємна умова економічного та соціального розвитку України	1	
	Всього годин	17	

Тема 1. Право - соціальна цінність, складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави

Право в житті кожного з нас. Право – цінність, одна із засад державного і суспільного життя. Принципи права – його провідні основоположні ідеї. Морально-етична природа права. Порушення юридичних законів - порушення законів совісті. Правомірна поведінка і правопорушення. Юридична відповідальність.

Поняття правосвідомості як регулятора правомірної поведінки, чинника зміцнення правопорядку і законності.

Загальна характеристика держави. Держава і громадянське суспільство. Засади правової держави: повне народовладдя; верховенство права; політичний, економічний та ідеологічний плюралізм; розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу і судову; забезпечення прав людини.

Значення правосвідомості і правової культури у побудові правової держави.

Тема 2. Конституційні основи України

Визначення державного (конституційного) права. Поняття Конституції як Основного Закону держави. Загальні засади Основного Закону України.

Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Державні символи України.

Громадянин і держава. Поняття громадянства в Україні. Правове становище громадян України, їхня рівноправність. Права осіб, які належать до національних меншин, - невід’ємна частина загальноновизнаних прав людини. Гарантування громадянам України права на національно-культурні надбання та мову.

Основні особистості, соціально-економічні, культурні та політичні права і свободи громадян України.

Особисті права і свободи громадян: право кожної людини на життя, на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканість; недоторканість житла кожного, таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на захист від втручання в особисте і сімейне життя тощо. Соціально-економічні та культурні права і свободи громадян: право приватної власності; право на підприємницьку діяльність; право користуватися об’єктами права державної та комунальної власності; право на освіту; право на працю; право на соціальний захист у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, передбачених основами Законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування, Законами України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування».

Політичні права і свободи громадян: право брати участь в управлінні державними справами; право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації тощо. Єдність прав і обов’язків громадян. Вільність і рівність усіх людей у своїй гідності і правах. Неподільність і невід’ємність прав і свобод людини.

Вибори, референдум в Україні. Здійснення волевиявлення народу через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії в Україні. Основні засади виборів народних депутатів України. Поняття про референдуми, їх види. Проголошення та призначення Всеукраїнського референдуму.

Верховна рада України (парламент). Верховна Рада – представницький орган державної влади в Україні. Її склад, структура, повноваження і порядок роботи. Народний депутат України – повноважний представник народу України у Верховній Раді України та відповідальний перед ним.

Президент України - глава держави. Обрання Президента України та його повноваження. Припинення повноважень Президента України.

Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. Відносини між виконавчою владою – Кабінетом Міністрів України і Президентом та Верховною Радою України. Місцеві державні адміністрації – складові системи органів державної виконавчої влади.

Прокуратура. Правосуддя. Конституційний суд України. Здійснення правосуддя в Україні винятково судами. Система судів в Україні. Основні

засади судочинства. Статус суддів, їх незалежність та недоторканість. Вища рада юстиції. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Склад конституційного Суду України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Склад Конституційного Суду України. Порядок призначення та строк повноважень його суддів. Повноваження Конституційного Суду України.

Територіальний устрій України. Автономна республіка Крим.

Місцеве самоврядування. Поняття місцевого самоврядування в Україні, його система та повноваження.

Тема 3. Цивільне право і відносини, що ним регулюються

Поняття цивільного права України. Цивільне законодавство. Цивільні правовідносини та їх регулювання. Суб'єкти цивільних правовідносин. Юридичні особи. Об'єкти цивільних правовідносин.

Право власності. Захист права власності.

Поняття, зміст і принципи приватизації.

Цивільно-правові угоди. Поняття, види та формули угод. Договір як різновид угоди. Договірні зобов'язання. Окремі види зобов'язань.

Цивільно-правова відповідальність. Поняття та мета цивільно-правової відповідальності. Зобов'язання, що виникають у разі заподіяння шкоди. Цивільно-правова відповідальність неповнолітніх.

Спадкове право.

Підстави спадкоємства. Спадкоємство за законом. Спадкоємство за заповітом.

Тема 4. Господарство і право

Поняття господарського права та його роль у регулюванні господарських відносин. Система господарського права. Господарське законодавство, господарські правовідносини. Суб'єкти господарського права. Правове становище господарських організацій. Правове становище підприємств і об'єднань.

Правові основи приватизації державних підприємств. Правове становище кооперативів, господарських товариств, господарських об'єднань. Правовий режим майна господарських організацій. Зобов'язання у господарському праві. Господарський договір. Основні типи та види господарського договору. Зміст і порядок укладання господарських договорів.

Підприємництво в Україні. Законодавство про підприємницьку діяльність. Поняття підприємництва. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Державна реєстрація підприємництва. Припинення підприємницької діяльності.

Відповідальність у господарських відносинах. Види відповідальності за порушення господарського законодавства.

Правове регулювання неспроможності, банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності.

Правове регулювання окремих галузей господарства. Правове регулювання промисловості. Правове регулювання господарських відносин у капітальному будівництві. Правове регулювання господарських відносин у сфері транспорту. Правове регулювання господарської діяльності у сільському господарстві.

Правове регулювання господарських відносин у галузі торгівлі, побутового обслуговування та громадського харчування.

Тема 5. Захист господарських прав та інтересів. Розгляд господарських спорів

Загальні положення. Органи, що вирішують господарські спори. Закони, які використовуються при розв'язанні господарських спорів. Врегулювання господарських спорів. Порушення справ у господарському суді. Учасники господарського процесу. Подання позову. Вирішення господарських спорів.

Тема 6. Праця, закон і ми

Трудовий договір. Право громадян України на працю.

Загальна характеристика трудового права України. Трудовий договір. Робочий час і час відпочинку. Заробітна плата.

Трудова дисципліна. Матеріальна відповідальність робітників і службовців за шкоду, заподіяну підприємству, організації.

Охорона праці. Відповідальність підприємства за шкоду, заподіяну працівникові.

Розгляд трудових спорів. Особливості правового регулювання трудових відносин в окремих галузях господарства.

Тема 7. Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність

Визначення та загальні положення адміністративного права. Поняття та організація державного управління. Роль адміністративного права у регулюванні відносин у сфері державного управління. Поняття адміністративного правопорушення і адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх. Адміністративна відповідальність за господарські правопорушення.

Тема 8. Злочин і покарання

Поняття кримінального права. Загальні положення кримінального права. Злочин та інші правопорушення.

Поняття та підстави кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Обставини, що виключають суспільну

небезпеку і протиправність діяння. Необхідна оборона. Затримання злочинця. Крайня необхідність.

Співучасть у злочині. Поняття кримінального покарання. Доцільність, справедливість покарання як один із засобів боротьби зі злочинністю.

Види покарань. Поняття індивідуалізації покарання стосовно особи відповідно до вчинку.

Звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання.

Кримінальна відповідальність за господарські злочини.

Тема 9. Правова охорона природи. Охорона природи – невід’ємна умова економічного та соціального розвитку України

Екологічне право та його роль у регулюванні системи “природа – людина – суспільство”. Основні принципи охорони навколишнього середовища.

Знання закону – важлива умова попередження екологічних правопорушень, збереження природи. Екологізація усього виробничо-господарського – принцип господарювання. Єдність: основних прав і обов’язків підприємств щодо охорони навколишнього середовища, раціонального використання земель.

Охорона вод, лісів, надр землі та їх використання. Охорона тваринного світу. Охорона атмосферного повітря від забруднення.

Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
„Правила дорожнього руху”**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-
1	Загальні положення, терміни та визначення.	1	
2	Обов'язки та права пішоходів і пасажирів.	1	
3	Вимоги до водіїв мопедів, велосипедів, осіб, які керують гужовим транспортом, погоничів тварин.	1	
4	Регулювання дорожнього руху	1	
5	Рух транспорту й безпека пішоходів і пасажирів	1	
6	Особливі умови руху	1	
7	Надання першої медичної допомоги під час дорожньо-транспортних пригод	1	
8	Відповідальність за порушення правил дорожнього руху	1	
Всього годин:		8	

Тема 1. Загальні положення, терміни і визначення

Загальні положення, терміни та визначення Закону України "Про дорожній рух". Правила дорожнього руху як правова основа дорожнього руху, що має створювати безпечні умови для усіх його учасників.

Закон України "Про дорожній рух" про порядок навчання різних груп населення Правил дорожнього руху.

Аналіз дорожньо-транспортних пригод у населеному пункті, області та причини їх виникнення.

Загальна структура і основні вимоги Правил дорожнього руху.

Порядок введення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Терміни та визначення, що містять Правила дорожнього руху.

Тема 2. Обов'язки та права пішоходів і пасажирів

Порядок руху пішоходів у населених пунктах.

Особливості руху пішоходів, які переносять громіздкі предмети, осіб, які пересуваються в інвалідних колясках без двигуна, керують велосипедом, мопедом та мотоциклом, тягнуть санки, візок тощо.

Порядок руху пішоходів за межами населених пунктів. Рух пішоходів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості. Груповий рух людей

дорогою. Пішохідний перехід. Порядок переходу проїжджої частини дороги. Дії пішоходів при наближенні транспортного засобу з увімкненим проблисковим маячком і спеціальним звуковим сигналом.

Дії пішоходів, які причетні до дорожньо-транспортної пригоди.

Поведінка пасажирів на зупинках маршрутного транспорту.

Правила посадки і висадки.

Правила і обов'язки пасажирів при користуванні транспортними засобами.

Дії пасажирів при дорожньо-транспортній пригоді.

Тема 3. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедів, осіб, які керують гужовим транспортом, погоничів тварин

Віковий ценз і вимоги до велосипедистів і водіїв мопедів, гужового транспорту і погоничів тварин. Технологічний стан і обладнання транспортних засобів.

Розміщення транспортних засобів на проїжджій частині дороги.

Правила користування велосипедною доріжкою. Випадки, коли рух зазначених транспортних засобів і прогін тварин забороняється.

Небезпечні наслідки порушення вимог руху велосипедами, мопедами, гужовим транспортом і прогоном тварин.

Тема 4. Регулювання дорожнього руху

Дорожні знаки та їх значення в загальній системі організації дорожнього руху, їх класифікація.

Дорожня розмітка та її значення в загальній системі організації дорожнього руху, класифікація розмітки.

Дорожнє обладнання, як допоміжний засіб забезпечення регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках трас.

Типи світлофорів. Значення сигналів світлофора. Світлофори, що регулюють рух пішоходів.

Значення сигналів регулювальника. Руки, що витягнуті в сторони, опущені; права рука зігнута перед грудьми; права рука витягнута вперед; рука, підтягнута вгору; інші сигнали регулювальника.

Перевага сигналів регулювальника над сигналами світлофора, дорожніми знаками і розміткою.

Тема 5. Рух транспорту і безпека пішоходів і пасажирів

Правосторонній рух транспорту і безпека пішоходів. Рух у декілька рядів.

Взаємна увага - умова безпеки руху.

Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі світлових сигналів або рукою. Небезпечні наслідки порушення правил подавання попереджувальних сигналів.

Швидкість руху, дистанція та інтервал.

Поняття про шлях гальмування. Фактори, що впливають на величину шляху гальмування.

Види перехресть. Порядок руху на перехрестях. Зупинка і стоянка.

Тема 6. Особливі умови руху

Перевезення пасажирів при буксируванні транспортних засобів. Навчальна їзда. Умови, за яких дозволяється навчальна їзда.

Початкове навчання керування транспортними засобами. Навчальна їзда на дорогах.

Рух у житловій зоні. Переваги пішоходів при русі в житловій зоні.

Автомагістралі і автобани, їх основні ознаки.

Рух по автомагістралях і автобанах.

Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги правил руху на гірських дорогах і крутих спусках.

Тема 7. Надання першої медичної допомоги під час дорожньо-транспортних пригод

Визначення і термінове припинення дії фактора травмування, звільнення потерпілого із пошкодженого транспортного засобу. Надання першої медичної допомоги. Правила і способи перенесення потерпілого. Правила і способи транспортування потерпілого на різних видах транспорту.

Тема 8. Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху

Соціально-економічні і правові наслідки ДТП і порушення ПДР. Поняття і види адміністративних порушень. Кримінальна відповідальність. Відповідальність за нанесення матеріальної та природо-екологічної шкоди.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
„Основи галузевої економіки і підприємництва”**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	них на лабораторію
1	Ринкова економіка та її функціонування	2	
2	Підприємство і підприємництво	2	
3	Державне регулювання та підтримка	2	
4	Ресурсне забезпечення діяльності підприємств	2	
5	Науково-технічний прогрес і шляхи його	2	
6	Організація оплати праці	4	
7	Персонал підприємства та продуктивність праці	3	
8	Бізнес-план як інструмент підприємницької	2	
9	Загальні умови створення підприємств	2	
10	Ризики. Страхування і банкрутство підприємств	2	
11	Інвестування підприємницької діяльності	2	
12	Особливості податкової політики держави	3	
13	Правовий статус та етика підприємця	2	
14	Організаційно-правові засади підприємницької діяльності	2	
15	Кадрова політика підприємства	2	
	Всього годин	34	

Тема 1. Ринкова економіка та її функціонування

Основні принципи ринкової економіки. Попит і пропозиція. Формування цін реалізації продукції, робіт, послуг. Суть конкуренції, її види та методи.

Тема 2. Підприємство і підприємництво

Визначення «підприємства і підприємництва». Види і форми організації підприємницької діяльності. Власність і організаційно-правові форми підприємств. Види підприємств та їх класифікація

Тема 3. Державне регулювання та підтримка підприємництва

Необхідність і суть державного регулювання та підтримки підприємництва. Державна підтримка підприємництва. Функції та форми державного регулювання економіки.

Тема 4. Ресурсне забезпечення діяльності підприємств

Поняття і елементи ресурсного потенціалу підприємств. фінансові, матеріальні, нематеріальні, інформаційні. Фонди підприємства, їх склад та структура. Шляхи підвищення ефективності використання фондів.

Тема 5. Науково-технічний прогрес і шляхи його впровадження

Загальне поняття про науково-технічний прогрес. Основні напрямки науково-технічного прогресу

Тема 6. Організація оплати праці

Форми і системи заробітної плати на підприємствах.

Працевлаштування і його особливості на підприємствах.

Стимулювання праці.

Тема 7. Персонал підприємства та продуктивність праці

Склад і структура персоналу підприємств сфери послуг (ресторанного господарства, торгівлі). Продуктивність праці. Фактори, які мають вплив на продуктивність праці. Зайнятість і безробіття.

Тема 8. Бізнес-план як інструмент підприємницької діяльності

Підготовка та розробка бізнес-плану. Зміст і структура бізнес-плану суб'єкта підприємницької діяльності. Бізнес-план як перевірка доцільності здійснення підприємницької ідеї.

Тема 9. Загальні умови створення підприємств

Ідея та види підприємницької діяльності. Статутний фонд підприємства. Суть і порядок утворення статутного фонду. Державна реєстрація підприємства. Відповідальність суб'єктів підприємництва. Припинення підприємницької діяльності.

Тема 10. Ризики. Страхування і банкрутство підприємств

Поняття та класифікація ризиків. Способи зниження ризиків при здійсненні підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти страхування. Договір та правила страхування. Поняття банкрутства та причини його виникнення. Особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності.

Тема 11. Інвестування підприємницької діяльності

Економічна сутність, класифікація та структура інвестицій. Об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності. Іноземні інвестиції. Інвестиційна діяльність у спеціальних (вільних) економічних зонах та територіях

Тема 12. Особливості податкової політики держави

Поняття податку, збору (обов'язкового платежу) та системи оподаткування. Податкова політика як елемент державного регулювання економіки. Загальнодержавні податки. Місцеві податки. Права й обов'язки платників податків.

Тема 13. Правовий статус та етика підприємця

Правовий статус підприємця, його місце і роль в організації (підприємстві). Типи керівників і ділова етика сучасного керівника. Психологія та етика керівника. Дейл Карнегі про основи спілкування з людьми.

Тема 14. Організаційно-правові засади підприємницької діяльності

Реєстрація, засновницькі документи, статутний фонд. Реорганізація та ліквідація підприємства.

Тема 15. Кадрова політика підприємства

Трудові ресурси та персонал підприємства, його структура. Умови укладання трудового договору. Контрактна форма трудового договору.

Типова навчальна програма
з навчальної дисципліни “Технологія торгівлі”

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>Всього го</i>	<i>З них на лабораторно-практичні роботи</i>
	Суть, роль, зміст та завдання торгівлі	10	
	Організація господарських зв'язків	10	
3	Організація закупівлі товарно-матеріальних цінностей	14	
4	Механічне та немеханічне устаткування, тара і ваговимірювальне обладнання	8	
5	Технологія та перевезення вантажів	12	
6	Формування товарних запасів на підприємствах оптової та роздрібно торгівлі	12	
7	Комерційна діяльність під час експортно-імпортних операцій	9	
<i>Всього годин</i>		75	

Тема 1. Суть, роль, зміст та завдання торгівлі

Поняття та сутність торгівлі, характеристика основних її елементів. Суб'єкти торгівлі на ринку товарів та послуг. Організаційно-правові форми суб'єктів торгівлі. Підприємство як суб'єкт торгівлі. Установчі документи підприємств торгівлі (фірми). Бізнес - план. Державна реєстрація.

Принципи побудови організаційних структур служб торгівлі. Організаційна структура служби підприємств торгівлі. Фактори, які впливають на побудову організаційної структури.

Зміст комерційно-посередницької діяльності: принципи, мета і завдання. Поняття посередника. Види посередників.

Тема 2. Організація господарських зв'язків

Сутність та порядок регулювання господарських зв'язків. Перевезення вантажів як вид господарської діяльності.

Договори на підприємствах торгівлі. Поняття та правове регулювання. Види договорів. Порядок укладання та виконання договорів, зміни та розірвання договорів. Класифікація договорів. Договори поставки, купівлі-продажу, перевезення вантажів, договір про пакування, договір страхування під час перевезень вантажів та ін. Види угод купівлі - продажу. Види розрахунків по комерційним угодам. Ефективність роботи з організації господарських зв'язків.

Тема 3. Організація закупівлі товарно-матеріальних цінностей

Основи організації матеріально-технічного постачання. Сутність, роль та зміст закупівельної роботи. Планування закупівельної роботи. Вивчення ринку сировини і матеріалів. Методи вивчення та оцінки постачальників. Вибір постачальників. Попит. Пропозиція. Порівняння різних пропозицій.

Організація та оформлення поточних оптових закупівель товарів (товарно-матеріальних цінностей) на товарних біржах, аукціонах, оптових ярмарках (виставках) тощо.

Правила та організація приймання товарно-матеріальних цінностей від постачальників та від матеріально-відповідальних осіб. Нормативні та супровідні документи товарно-матеріальних цінностей. Правила оформлення перевізних документів.

Правила приймання продукції за кількістю та якістю.

Тема 4. Механічне та немеханічне устаткування, тара і ваговимірювальне обладнання

Ваговимірювальні засоби: класифікація, вимоги, правила експлуатації.

Види немеханічного устаткування, класифікація. Вимоги до немеханічного устаткування, призначення, догляд, безпека при використанні.

Роль тари та упаковки в торгово-технологічному процесі. Тара: призначення, класифікація, види, маркування. Стандартизація, уніфікація та якість тари. Обіг тари.

Тема 5. Технологія перевезення вантажів

Значення та функції транспорту в системі товарообігу. Транспортно-експедиційна діяльність. Принципи діяльності, завдання та обов'язки агента з постачання (експедитора). Організація транспортних перевезень різними видами транспорту. Правила перевезення вантажів. Підготовка вантажів до перевезень. Товаросупровідна документація. Вантажне маркування.

Загальні засади організації вантажно-розвантажувальних робіт. Забезпечення збереження вантажів під час вантажно-розвантажувальних робіт. Організація приймання і відпуску вантажів за кількістю та якістю. Вади, які виявляються під час перевірки приймання товару. Претензійно-позовна робота.

Тема 6. Формування товарних запасів на підприємствах оптової та роздрібної торгівлі

Роль та функції оптової торгівлі в системі господарських відносин. Структура та інфраструктура оптової торгівлі. Види оптових підприємств та їх класифікація, роль в процесі товарообігу.

Поняття товарних запасів. Порядок формування товарних запасів.

Складське господарство: суть, роль, класифікація. Зміст, принципи організації торгово-технологічного процесу складу. Операції надходження та відпуску товарів на складі. Передача доставлених вантажів, оформлення

документації по прийманню-передачі. Приймання вантажів зі складу у відповідності з супровідними документами. Механізація й автоматизація технологічного процесу на підприємствах оптової торгівлі.

Класифікація, функції роздрібних торговельних підприємств. Суть товаропостачання, зміст і основні вимоги до його організації. Організація та технологія товаропостачання роздрібних торговельних підприємств.

Тема 7. Комерційна діяльність під час експортно-імпортних операцій

Основні напрямки розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Види комерційних структур на міжнародному ринку. Міжнародні комерційні торгово-посередницькі операції. Зміст, умови і порядок укладання зовнішньоекономічних контрактів. Система ІНКОТЕРМС. Особливості комерційної роботи під час експортно-імпортних операцій. Організація експортно-імпортних операцій.

Декларування вантажів. Митне оформлення вантажів.

Типова навчальна програма

з навчальної дисципліни “Організація товарознавства”

№ з /п	Тема	Кількість годин	
		В сього	з них на лаборато рно- практич ні роботи
1	Вступ. Поняття товарознавства; поняття товару	3	
2	Класифікація і кодування товарів	6	
3	Асортимент товару	8	
4	Стандартизація, сертифікація та якість продукції (товару)	10	
5	Експертиза товарів	6	
6	Класифікація і транспортна характеристика вантажів	14	
7	Фізико-хімічні властивості і умови збереження основних вантажів	14	
8	Транспортування вантажів	14	
Всього годин		75	

Тема 1. Вступ. Поняття товарознавства. Поняття товару

Предмет та завдання курсу „Товарознавство”. Зв'язок товарознавства з іншими науковими дисциплінами. Історія розвитку теорії товарознавства. Продукція. Визначення. Класифікація продукції. Поняття про товар. Найменування товару. Товар в договорах купівлі-продажу; в митній справі.

Тема 2. Класифікація і кодування товару

Поняття і значення класифікації. Вимоги до класифікації товару. Методи класифікації. Правила класифікації. Класифікатори продукції та товарів. Класифікація продукції виробничо-технічного призначення. Кількість товару: визначення, одиниці виміру товарів.

Кодування товарів. Штрихове кодування товарів: його значення; види штрихового коду; склад штрихового коду; зчитування коду. Технологічні штрихові коди. Кодування товарів в системі електронного обміну даних.

Тема 3. Асортимент товару

Поняття асортименту і його роль на ринку. Класифікація асортименту товарів, його властивості та показники. Асортиментна концепція і політика, управління асортиментом. Асортиментний перелік. Асортиментний мінімум.

Формування асортименту. Промисловий асортимент: каталоги та каталогізація продукту.

Тема 4. Стандартизація, сертифікація та якість продукції (товару)

Стандартизація. Стандарт. Основні цілі та принципи стандартизації. Стандартизація товарів. Види і категорії стандартів. Сертифікація продукції (товару).

Поняття якості продукції (товару). Показники якості, їх класифікація. Основні властивості продукції; споживчі властивості товарів. Фактори що формують споживчі властивості товарів. Контроль якості продукції. Оцінювання якості товарів. Управління якістю продукції. Принципи управління якістю продукції. Відповідність. Оцінювання відповідності.

Дефекти продукції. Поняття про гарантійний термін і термін придатності товарів. Види тари, її функції та вплив на збереження товарів. Втрати продовольчих товарів у процесі товароруху, види втрат, причини їх виникнення, та засоби запобігання. Безпечність та безвадність товарів. Відповідальність за якість та безпечність продукції (товару).

Тема 5. Експертиза товарів

Поняття і завдання експертизи. Мета експертизи. Об'єкти і суб'єкти експертизи. Методи проведення експертизи. Види експертизи. Структура і зміст висновків експерта. Суть товарної експертизи. Експертиза нормативної і супровідної документації. Експертиза кількості товарів. Експертиза якості товарів.

Тема 6. Непродовольчі товари

Товари з пластичних мас. Скляні побутові товари. Керамічні побутові товари. Метало господарські товари. Побутові електричні прилади. Будівельні товари. Товари культурно-масового обслуговування. Одяг, взуттєві товари. Паливо-мастильні матеріали.

Тема 7. Харчові продукти

Зерно-борошняні товари. Фрукти, овочі. Кромаль, цукор, мед. Кондитерські вироби. Смакові товари. Харчові жири. Молоко і молочні продукти. Риба і рибна продукція. М'ясо і м'ясні продукти.

Тема 8. Фізико-хімічні властивості і умови збереження основних вантажів

Транспортна характеристика вантажів.

Масові вантажі: навальні, насипні та наливні.

Генеральні вантажі: волокнисті вантажі та пряжа; тканини та швейні вироби; галантерейні, парфумерно-косметичні і медичні вантажі; шкіра, шкірсировина і шкіряні вироби; каучук, гума та гумові вироби; пушно-хутрові

товари; целюлоза та папір; нафтопродукти і паливно-мастильні матеріали; будівельні матеріали; метали, сплави та металеві вироби; тваринні і рослинні жири та жирові продукти; тютюн та тютюнові вироби; харчові продукти, збереження яких стійке в звичайних умовах; вироби машинобудівельної промисловості; лісоматеріали та вироби з дерева; хімічні вантажі.

Особливо режимні та небезпечні вантажі: товари, які швидко псуються; біотовари; худоба та птиця.

Товарознавчо-комерційна характеристика груп товарів народного споживання (продовольчих та непродовольчих).

Способи та засоби визначення ваги вантажів.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
“Етика ділових відносин у торгівлі”**

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>Всього</i>	<i>З них на лабораторно практичні роботи</i>
1	Психології і етика в торгівлі	10	
2	Психологія процесу купівлі-продажу товарів	8	
3	Мораль і етика	8	
<i>Всього годин</i>		26	

Тема 1. Психологія і етика в торгівлі

Особистісні та професійні вимоги до працівника (до агента з постачання). Етичний кодекс підприємця-комерсанта. Етикет ділової людини. Техніка ділового спілкування. Безконфліктне спілкування. Проведення ділової бесіди, телефонної розмови, ділових переговорів.

Ділові листи в комерційній діяльності.

Поняття комерційної інформації та комерційної таємниці. Забезпечення захисту комерційної таємниці. Комерційний ризик і засоби його зменшення.

Тема 2. Психологія процесу купівлі-продажу товарів

Типи покупців товарів. Етапи процесу купівлі товарно-матеріальних цінностей. Етапи процесу продажу товарно-матеріальних цінностей.

Тема 3. Мораль і етика

Моральні вимоги до поведінки покупця. Завдання професійної етики в торгівлі. Моральні вимоги до роботи продавця.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
«Охорона праці»

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>Всього</i>	<i>з них на ЛПР</i>
1	Правові та організаційні основи охорони праці	4	
2	Основи безпеки праці і галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці	10	
3	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист	3	
4	Основи електробезпеки	3	
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	4	
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	6	
	Всього годин	30	

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст поняття "охорона праці", соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета "Охорона праці", обсяг, зміст і порядок його вивчення. Додаткові вимоги щодо вивчення предмета при підготовці робітників для виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Основні законодавчі акти з охорони праці та безпечної діяльності підприємств: Конституція України, Кодекс законів України про працю, Закони України "Про охорону праці", "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", "Про пожежну безпеку", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", Кодекс України про адміністративні правопорушення, порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Основні завдання охорони праці: створення системи правових, соціально-економічних, соціально-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності, зниження та усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створення ефективних засобів захисту працівників.

Органи державного управління та нагляду за охороною праці.

Відповідальність за порушення законодавства України про охорону праці: дисциплінарна, адміністративна, матеріальна, кримінальна.

Проведення інструктажів з охорони праці. Виробничий і побутовий травматизм, профзахворювання. Алкоголізм і виробнича безпека. Вимоги нормативно – правових актів з охорони праці щодо безпечного проведення навчання в навчальних, навчально – виробничих приміщеннях навчальних закладів та безпечного проведення робіт із застосуванням засобів праці на виробництві відповідної галузі під час виробничої практики.

Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Заходи запобігання травматизму та професійному захворюванню на виробництві : організаційно – технічні, санітарно – гігієнічні, лікувально – профілактичні. Соціальна і медична реабілітація працівників.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Тема 2. Основи безпеки праці у галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Загальні питання безпечного ведення робіт у галузі.

Захист від дії хімічних та біологічних чинників в разі аварії відповідно виробництва в галузі.

Засоби колективного та індивідуального захисту агентів з постачання при виконанні робіт пов'язаних з даною галуззю виробництва .

Спецодяг, спецвзуття. Дотримання санітарно – гігієнічних норм на робочому місці агента з постачання.

Основні вимоги безпечного проведення робіт із застосуванням засобів праці в зоні механізмів, що рухаються та електроустаткування.

Загальні питання безпеки. Перелік робіт із підвищеною небезпекою, для яких потрібні спеціальні навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці. Роботи з підвищеною небезпекою в галузі. Вимоги безпеки при експлуатації машин, механізмів, обладнання та устаткування, Зони безпеки та їх огороження. Світлова і звукова сигналізація. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки. Засоби індивідуального захисту від небезпечного і шкідливих виробничих факторів. Спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Захист від шуму, пилу, газу, вібрації, несприятливих мете реологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень. Прилади контролю безпечних умов праці, порядок їх використання.

Правила та заходи попереджування нещасних виробів та аварій. План ліквідації аварій. План евакуації з аварійних приміщень.

Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях освітніх закладів.

Фізіологічна та психологічна основи трудового процесу (безумовні та умовні рефлекси, їх вплив на безпеку праці).

Пристаювання людини до навколишніх умов на виробництві (почуття, сприймання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці.

Психофізичні фактори умов праці (промислова естетика, ритм і темп роботи, виробнича гімнастика, кімнати психологічного розвантаження) та їх вплив на безпеку праці.

Вимоги нормативних актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів, обладнання, будівель.

Перелік робіт з підвищеною небезпекою та тих, що потребують професійного добору; організація безпеки праці на таких роботах згідно з нормами та правилами.

Прилади контролю за безпечними умовами праці.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист

Характерні причини виникнення пожеж: порушення правил використання відкритого вогню і електричної енергії, використання непідготовленої - техніки в пожежонебезпечних місцях; порушення правил використання опалюваних систем, електронагрівальних прикладів, відсутність захисту від блискавки, дитячі пустощі. Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті і горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції. Поняття вогнестійкості.

Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент, їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах галузі. Організація пожежної охорони в галузі. Стан та динаміка аварійності в світовій індустрії. Аналіз характерних значних промислових аварій, пов'язаних з викидами, вибухами та пожежами хімічних речовин. Загальні закономірності залежності масштабів руйнувань і тяжкості наслідків аварій від кількості, фізико-хімічних властивостей і параметрів палих речовин, що використовуються у технологічній системі.

Теоретичні основи механізму горіння та вибуху. Особливості горіння та вибуху в апаратурі, виробничому приміщенні, неорганізованих газових викидів в незамкнутому просторі. Механізм горіння аерозолів.

Параметри і властивості, що характеризують вибухонебезпеку середовища.

Основні характеристики вибухонебезпеки; показники рівня руйнування промислових аварій.

Вимоги щодо професійного відбору та навчання персоналу для виробництв підвищеної вибухонебезпеки.

Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму. Загальні відомості про 4-провідну електричну мережу живлення. Фазова та лінійна напруга. Електричний потенціал Землі. Електрична напруга доторкання.

Класифікація виробничих приміщень відносно небезпеки ураження працюючих електричним струмом. Допуск до роботи з електрикою і електрифікованими машинами. Колективні та індивідуальні засоби захисту в електроустановках. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення. Робота з переносними електросвітільниками.

Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Правила роботи на електронно-обчислювальних машинах і персональних комп'ютерах.

Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди

Поняття про гігієну праці як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів. Шкідливі виробничі фактори (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання тощо), основні шкідливі речовини, їх вплив на організм людини. Дії вірусів, інфекцій, що передаються через кров, біологічні рідини які спричиняють порушення нормальної життєдіяльності людини, викликають гострі та хронічні захворювання.

Лікувально-профілактичне харчування.

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Виробнича гімнастика. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією. Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення. Санітарно-побутове забезпечення працівників, щорічні медичні огляди працюючих неповнолітніх осіб віком до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Основи анатомії людини.

Послідовність, принципи й засоби надання першої допомоги. Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій. Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування.

Способи реанімації. Штучне дихання способом “з рота в рот” чи “з носа в ніс”. Положення потерпілого і дії особи, яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Види електротравм. Правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи. Надання першої допомоги при знепритомненні (втраті свідомості), шоку, тепловому та сонячному ударі, обмороженні.

Опіки, їх класифікація. Перша допомога при хімічних і термічних опіках, опіку очей.

Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, нікотинном. Транспортування потерпілого. Підготовка потерпілого до транспортування. Вимоги до транспортних засобів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи бухгалтерського обліку»**

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>Всього</i>	<i>З них на лабораторно-практичну роботу</i>
1	Основи бухгалтерського обліку	15	
2	Форма розрахунків готівкою	10	
3	Безготівкові форми розрахунків	10	
4	Податкові платежі	10	
5	Облік розрахунків з підзвітними особами	10	
6	Облік основних засобів, МШП та виробничих запасів	20	
7	Облік готової продукції	10	
	Всього годин:	85	

Тема 1. Основи бухгалтерського обліку

Види господарського обліку. Загальна характеристика, предмет і метод бухгалтерського обліку. Принципи і порядок бухгалтерського обліку. Бухгалтерський баланс і його структура. Активи і пасиви. Система розрахунків та їх класифікація. Бухгалтерська звітність.

Тема 2. Форма розрахунків готівкою

Облік касових операцій. Документальне оформлення касових операцій. Порядок одержання грошових коштів готівкою в банку і здавання до банку. Синтетичний та аналітичний облік касових операцій. Відкриття рахунків в банку.

Тема 3. Безготівкові форми розрахунків

Безготівкові форми розрахунків. Облік розрахунків з постачальниками, покупцями та замовниками (розрахунки платіжними дорученнями; акредитивами; векселями; чеками та пластиковими картками). Облік розрахунків за претензіями. Електронні платежі.

Тема 4. Податкові платежі

Системи оподаткування. Види податкових платежів. Нарахування прямих та непрямих податків. Податкова накладна. Порядок нарахування ПДВ. Бухгалтерський облік ПДВ.

Тема 5. Облік розрахунків з підзвітними особами

Облік розрахунків з підзвітними особами. Порядок компенсації витрат на відрядження. Документальне оформлення “Звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт”.

Тема 6. Облік основних засобів, МШП та виробничих запасів

Класифікація та оцінка основних засобів. Аналітичний облік основних засобів. Документальне оформлення руху основних засобів. Облік зносу і амортизації основних засобів. Облік вибуття основних засобів. Оренда основних засобів. Облік ремонту основних засобів. Основні проводки.

Особливості обліку МШП. Облік МШП на складі й в експлуатації. Облік зносу МШП. Основні проводки.

Документальне оформлення наявності і проходження матеріалів. Оцінка, інвентаризація та переоцінка матеріалів. Основні проводки. Організація обліку виробничих запасів, їх класифікація і оцінка. Облік витрат виробничої діяльності. Характеристика елементів витрат.

Тема 7. Облік готової продукції

Готова продукція, її облік та оцінка. Документальне оформлення руху готової продукції. Облік відвантаженої і реалізованої продукції. Облік товарів, тари та транспортно-заготівельних витрат. Облік ПДВ і акцизного збору. Облік фінансових результатів.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПРЕДМЕТА
„Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності”**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
	Інформація та інформаційні технології	4	
	Програмні засоби ПК. Комп'ютерні технології	8	4
	Мережні системи та сервіси	6	2
	Організація обліку за допомогою електронних таблиць Excel	18	4
	Програма “ 1: С Бухгалтерія 8” для України	46	30
	<i>Всього</i> <i>годин:</i>	82	40

Тема 1. Інформація та інформаційні технології

Зміст інформаційних технологій як складової частини інформатики. Інформатизація.

Вплив інформаційних технологій на розвиток галузевої промисловості та виробництва.

Джерела і етапи розвитку інформаційної технології в галузі. Інформаційний кризис і інформаційні ресурси. Особливості нових інформаційних технологій в галузі.

Використання інформаційних і комп'ютерних технологій для автоматизації виробництва.

Поняття про системи управління автоматизованим обладнанням.

Тема 2. Програмні засоби ПК. Комп'ютерні технології

Основні напрямки застосування обчислювальної техніки в галузі. Галузеве програмне забезпечення.

Прикладене програмне забезпечення професійного спрямування.

Лабораторно-практичні роботи

1. Ознайомлення з програмними продуктами професійного спрямування.
2. Робота з прикладними програмами професійного спрямування (за напрямом професії).

Тема 3. Мережні системи та сервіси

Передача інформації на відстань і безпека каналів зв'язку. Принципи і методи обміну інформацією між різними відомствами. Проблеми обміну інформацією.

Лабораторно-практичні роботи

1. Робота з мережею

Тема 4. Організація обліку за допомогою електронних таблиць Excel
Майстер функцій. Масиви у формулах. Консолідація даних. Діаграми. Бази даних. Фільтрація та сортування даних.

Лабораторно-практичні роботи

1. Обробка комерційної інформації за допомогою електронних таблиць Excel
2. Облік матеріальних цінностей за допомогою електронних таблиць Excel

Тема 5. Програма “ 1: С Бухгалтерія 8” для України

Призначення спеціальних комерційних програм. Їхні можливості.

Прийоми обробки економічної інформації “1:С Бухгалтерія 8”: загальні відомості про підприємство, налаштування параметрів облікової політики, робота з довідниками, введення залишків, складський облік, облік торговельних операцій, облік розрахунків з постачальниками та покупцями

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення нової бази. Налаштування параметрів системи в програмі “ 1: С Бухгалтерія 8”:
2. Ознайомлення з інтерфейсом;
3. Початкове введення даних;
4. Заповнення довідників;
5. Введення залишків ТМЦ;
6. Партионний облік;
7. Надходження ТМЦ;
8. Продаж ТМЦ;
9. Облік розрахунків з контрагентами;
10. Облік роздрібною торгівлі;
11. Кадровий облік та розрахунок з оплати праці
12. Облік операцій з основними засобами;
13. Складання звіті.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з виробничого навчання**

**Професія 4131 Агент з постачання
Кваліфікація: Агент з постачання**

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1	2	3
I. Виробниче навчання на підприємстві		
1	Вступне заняття. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки	6
2	Екскурсія на підприємство	6
3	Робота в бухгалтерії	78
4	Робота у відділі закупівлі	42
5	Робота у відділі продажу та маркетингу	72
6	Робота на складі:	30
7	Діловодство та управлінська документація	24
8	Відправлення товарно-матеріальних цінностей за адресою підприємства або супроводження вантажів під час їх перевезення, забезпечуючи їх зберігання, своєчасну доставку	54
	Всього годин:	312
II. Виробнича практика		
1	Ознайомлення з підприємством	7
2	Самостійна робота агента з постачання у структурних відділеннях підприємства	476
	Кваліфікаційна пробна робота	
	Всього годин:	483
	Разом:	795

I. Виробниче навчання на підприємстві

Тема 1. Вступне заняття. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки

Історія професії. Етапи професійного росту учнів при опануванні професією агент з постачання. Ознайомлення з кваліфікаційною характеристикою.

Самореалізація фахівців з даної професії на сучасному ринку праці.

Інструктаж з охорони праці. Застосування засобів електробезпеки, пожежогасіння, індивідуального захисту.

Тема 2. Експедиція на підприємство

Інструктаж з техніки безпеки. Ознайомлення з організацією праці агента з постачання на підприємствах різних форм власності.

Тема 3. Робота у відділі бухгалтерії

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця, охорона праці.

Функції відділу бухгалтерії. Облік малоцінних і швидкозношуваних предметів. Облік товарно-матеріальних цінностей. Облік оплати праці. Порядок розрахунків з дебіторами-кредиторами. Розрахунки з підзвітними особами.

Тема 4. Робота у відділі закупівлі

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця, охорона праці.

Організувати роботу агента з постачання: підготувати робоче місце, отримати необхідний інвентар, підготуватися до роботи ПК.

Функції відділу. Організація господарських зв'язків. Робота з постачальниками. Освоєння навичок роботи з асортиментом товарів.

Складання, оформлення та укладання договорів, їх реєстрація. Контроль виконання договорів.

Підготовка комплекту документів на постачання товару. Оформлення замовлень на закупівлю товарів та контроль поставок. Шляхи зниження витрат пов'язаних з придбанням і доставкою товарів.

Аналіз стану постачання. Претензійно-іскова робота. Складання листів нагадувань, попереджень, претензійних листів.

Приведення робочого місця агента з постачання до належного стану після закінчення роботи.

Тема 5. Робота в відділі продажу та маркетингу

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця, охорона праці.

Організувати роботу агента з постачання: підготувати робоче місце, отримати необхідний інвентар, підготуватися до роботи ПК.

Функції відділу продажу. Організація господарських зв'язків. Робота за договорами. Обробка замовлень і контроль термінів. Робота з рекламаціями. Реалізація товару. Оформлення документів на реалізацію товарів. Відправлення товарно-матеріальних цінностей за адресою підприємства або супроводження вантажів під час їх перевезення, забезпечуючи їх зберігання, своєчасну доставку. Аналіз продажу.

Функції відділу маркетингу. Сегментація ринку. Політика продажу та ціноутворення. Збутова політика. Організація презентацій товару.

Тема 6. Робота на складі

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця, охорона праці.

Ознайомлення з асортиментом на складі, прийняти участь у визначенні якості товарів за органолептичними ознаками та визначити основні види сировини з якої виготовлені товари, визначити сортність товару. Визначити брак, оформити бухгалтерські документи на брак.

Приймання та оприбуткування товару на склад. Видача та списання товару. Облік товару на складі. Контроль за терміном реалізації товарів та оформлення відповідних бухгалтерських супровідних документів.

Тема 7. Діловодство та управлінська документація

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця, охорона праці.

Заповнення основних ділових паперів організації і підприємств, правильність заповнення основних розрахунково-грошових документів. Складання документів матеріально-технічного постачання.

Тема 8. Відправлення товаро-матеріальних цінностей за адресою підприємства або супроводження вантажів під час їх перевезення, забезпечуючи їх зберігання, своєчасну доставку

Інструктаж за змістом занять, безпеки праці та організації робочого місця.

Оформити документацію на одержані і відправлені вантажі, замовити контейнери та транспорт для їх перевезення. Відправити товарно-матеріальні цінності за адресою підприємства або супроводжувати вантажі під час їх перевезення, забезпечити їх зберігання, своєчасну доставку. Контролювати дотримання вимог охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт.

III. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством, робочим місцем. Інструктаж з охорони праці, пожежної безпеки та електробезпеки

Ознайомлення учнів з обладнанням і торгово-технологічним процесом на підприємстві. Ознайомлення з досвідом роботи кращих працівників підприємства, організацією їх робочих місць. Інструктаж з безпеки праці (проводить інженер з охорони праці підприємства). Інструктаж з охорони праці на робочому місці.

Тема 2. Самостійна робота агента з постачання

Самостійне виконання робіт на робочому місці агента з постачання (під наглядом інструктора) у відповідності до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики і дотримання норм безпеки праці.

Примітка: детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо з врахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з

підприємствами-замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку.

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

1. Організація робочого місця агента з постачання.
2. Підготовка до роботи персонального комп'ютера.
3. Оформлення супровідних документів при прийманні товарів від постачальника.
4. Складання заявки на товар для поповнення товарного запасу.
5. Здійснення контролю за термінами реалізації товарів, умовами зберігання.
6. Визначення залишків товарів та тари на кінець місяця.
7. Підготовка первинних документів для складання матеріального звіту.
8. Підготовка до роботи немеханічного обладнання, інвентарю, тари.
9. Підготовка пакувального матеріалу до роботи.
10. Пакування різних груп товарів різними способами.
11. Приймання товарів на склад.
12. Вивчення правил продажу та обміну товарів.
13. Підготовка товарів до інвентаризації, оформлення інвентаризаційного ярлика.
14. Підготовка до роботи вагового обладнання.
15. Укладання договору купівлі- продажу товарів (на прикладі виробничого підприємства).
16. Заповнити первинні документи на отримання товаро-матеріальних цінностей (ТМЦ).
17. Оформити первинні документи на відвантаження товаро-матеріальних цінностей ТМЦ.
18. Описати вимоги з охорони праці під час проведення вантажно-розвантажувальних робіт.
19. Відправити товарно-матеріальні цінності за адресою підприємства, оформити супровідні документи.
20. Оформити рахунки-фактури, товаротранспортні, накладні та рахунки.
21. Оформити документацію на одержані вантажі.

КРИТЕРІЇ
кваліфікаційної атестації випускників
Професія – 4131 Агент з постачання
Рівень кваліфікації - агент з постачання

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- ✓ основи організації матеріально-технічного постачання і вантажно-розвантажувальних робіт; правила і порядок приймання і відправлення вантажів, замовлення контейнерів і транспортних засобів, оформлення документів на одержані і відправлені вантажі; номенклатуру і норми витрат сировини, матеріалів та інших товарно-матеріальних цінностей, умови їх зберігання і транспортування, основи організації праці, прийоми проведення маркетингу ринку товарів; правила ведення переговорів з постачальниками та партнерами; знати етикет ділових відносин;
- ✓ основи оперативного обліку оперативного обліку, окремі фрагменти закупівельної і постачальницької роботи, складської роботи, які є в основному конкретними і загальними за характером;
- ✓ загальні та базові теоретичні поняття, пов'язані з порядком оформлення замовлень на закупівлю товарів, оформленням та реєстрацією договорів на постачання товарів, обліком товарів на складах, оформленням актів на брак;
- ✓ основні поняття, пов'язані з порядком здійснення претензійної роботи до постачальника, організацією господарських зв'язків, порядком розрахунків з дебіторами-кредиторами,
- ✓ здатен до самокерування при навчанні.

УМІЄ:

- ✓ організовувати робоче місце агента з постачання, одержувати за нарядами, заявками та іншими документами товарно-матеріальні цінності (сировину, матеріали, устаткування, комплектуючі вироби, інвентар, канцелярське приладдя тощо); налагоджувати дружні стосунки з покупцями; проводити аналіз конкуренції; вести автоматизацію обліку товарно-грошових операцій у програмі 1С Бухгалтерія;
- ✓ виконувати завдання, пов'язані з оперативним обліком, складською роботою, документами під прямим керівництвом у структурованому середовищі, готувати до роботи персональний комп'ютер;
- ✓ застосовувати більш широкі компетенції щодо оперативного обліку матеріалів; вести відповідні записи у певних документах, пов'язаних з закупівлею і продажем товарів, підбивати підсумки, які є конкретними і загальними за характером;

- ✓ застосовувати конкретні практичні навички щодо оперативного обліку матеріалів, відповідних записів в первинних документах (нарядах, матеріальних та прибуткових ордерах, вимогах, накладних тощо), в журналах або на картках, підведенні підсумків;
- ✓ застосовувати конкретні практичні навички та компетенції щодо ведення роботи з оперативного обліку, оформляти договори на постачання товарів, обробляти замовлення, оформляти документи на реалізацію товарів, контролювати терміни постачання, приймати та обліковувати товар на складі, оформляти товарно-транспортні документи, списувати товар, аналізувати стан постачання, складати листи-нагадування, попередження, претензійні листи, відправляти та супроводжувати вантажі під час перевезення;
- ✓ стежити за відповідністю тари вантажам, які перевозяться, розташуванням вантажів під час транспортування, контролювати дотримання вимог охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, брати участь у реалізації заходів щодо підвищення економічної ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом зниження витрат, пов'язаних з їх придбанням, доставкою і зберіганням, контролювати дотримання вимог охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, брати участь у реалізації заходів щодо підвищення економічної ефективності використання матеріальних ресурсів шляхом зниження витрат, пов'язаних з їх придбанням, доставкою і зберіганням.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

*Професія – 4131 Агент з постачання
Рівень кваліфікації - агент з постачання*

№ п/п	Найменування	Кількість на групу 15 осіб		Примітка
		Для індивідуально го користування	Для груповог о користув ання	
1	2	3	4	5
Обладнання				
1.	Телевізор		2	
2.	Відеомагнітофон		2	
3.	Відеокамера		1	
4.	Калькулятори	1	15	
5.	Комп'ютери	1	15	
6.	Мультимедійний проектор		1	
7.	Сканер		2	
8.	Магнітофон		2	
9.	Телефон	1	15	
Натуральні зразки				
1.	Муляжі: овочів фруктів	1	6	
2.	Товари народного споживання	1	6	

Список літератури

- 1 Бабенко Н.І., Жарікова Л.В., Ломакіна Н.П. Інтегрований курс підготовки
продавця непродовольчих товарів. К., Грамота. 2003. – 351 с
- 2 Бандрівський М.І., Дерех З.Д., Правила та безпека дорожнього руху. Львів
“Світ”. 2004. - 200 с
- 3 Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник- К.: 2000.- 692 с
- 4 Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва. К., Вища школа.
2003.- 714 с
- 5 Бойцова М. Оптова торгівля: організація та облік.- Х.: Фактор, 2003.- 100 с
- 6 Борщ Н. Складський облік.- Х.: Фактор, 2002.- 112 с
- 7 Буряк П.Ю., Беркита К.Ф., Ярема Б.П. Податкова система: теорія і практика
застосування активних методів навчання: Навч. посібник.- К.: ВД
"Професіонал", 2004.- 224 с
- 8 Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Практикум./ За ред. проф.
Ф.Ф. Бутинця та доц. Л.В. Чижевської- Житомир: ЖІТІ, 2001. - 512 с
- 9 Бухгалтерський облік в торгівлі: Підручник/ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та
доц. Н.М. Малюги - Житомир: ІШ "Рута", 2002.- 576 с
- 10 Бухгалтерський облік у громадському харчуванні. Навч. посібник/ Ф.Ф.
Бутинець та ін.- Житомир: ПП "Рута", 2002. - 440 с
- 11 Бухгалтерський облік у сільському господарстві: Навч. посібник/ За ред. Ф.Ф.
Бутинця - Житомир: ПП "Рута", 2003. - 512 с
- 12 Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник./ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця.-
Житомир: 1111 "Рута", 2002. - 688 с
- 13 Варналій З.С., Сизоненко В.О. Основи підприємницької діяльності. К.,
Знання України. 2003. – 407 с
- 14 Василик О.Д. Податкова система України: Навч. посібник.- К.: ВАТ
"Поліграфкнига", 2004.- 478 с
- 15 Васильєв Г.А., Ібрагімов Л.А., Наганішяну Н.А. Комерційне товарознавство і
експертиза. Підручник для вузів. Л., 2001 р. – 357 с
- 16 Васюта-Беркут О.І. та ін. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. -
К.:МАУП, 2004.-176 с
- 17 Верлань А.Ф., Апатова Н.В. Інформатика 10-11 клас. К., “Форум” 2000. – 312
- 18 Виходець О.М., Кизилова Е.О., Слоб'як З.Ю.. Культура та етика водіння. Київ
“Педагогічна преса”. 2008. - 319 с
- 19 Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник.- К.: А.С.К.,
2002.- 266 с
- 20 Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник.-К.:
А.С.К., 2002.- 266 с

- 21 Гуржій А.М., Поворознюк М.І., Самсонов В.В. Інформатика та інформаційні
технології. Х., “Компанія Сміт.” 2003. – 402 с
- 22 Канченко Т.В., Панченко М.П. Основи економіки. К., Вища освіта. 2003. –
319 с
- 23 Ковальчук Г.О., Мельничук В.Г., Огнев’юк В.О. Економіка. К., Навчальна
книга. 2003. – 352 с
- 24 Кришемінська Л.Д. Етика ділових відносин у торгівлі. Київ, “Вища школа”.
2006. – 150 с
- 25 Кришемінська Л.Д. Інтегрований курс продавця продовольчих товарів. К.,
Вікторія. 2001. – 383 с
- 26 Неверова А.Н. Товароведение и организация торговли
непродовольственными товарами: Учебник. - М.: ИРПО; Академия, 2000. –
383 с
- 27 Новак С.О. Робота на електронних контрольно-касових апаратах різних типів.
Київ “Вікторія”. 2003. - 157 с
- 28 Петюх В.М. Основи ринкової економіки. К., Урожай. 1995. - 397 с

З М І С Т

Аркуш погодження	4
Авторський колектив.....	5
Загальні положення.....	7
Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника ПТНЗ.....	10
Типовий навчальний план.....	12
Типові навчальні програми з предметів:	13
Основи правових знань.....	13
Правила дорожнього руху.....	18
Основи галузевої економіки і підприємництва	21
Технологія торгівлі	24
Організація товарознавства.....	27
Етика ділових відносин в торгівлі.....	30
Охорона праці.....	31
Основи бухгалтерського обліку	36
Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності.....	38
Типова навчальна програма з виробничого навчання та практики.....	40
Приклади кваліфікаційних пробних робіт.....	44
Критерії кваліфікаційної атестації випускників.....	45
Перелік основних обов'язкових засобів навчання.....	47
Список літератури.....	48